

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemán velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemán velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2.

Naznanila (inzerati) se sprejemajo in velja tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob 1/2 6. uri popoldne.

Štev. 71.

V Ljubljani, v sredo 30. marca 1887.

Letnik XV.

Vabilo na naročbo.

„SLOVENEK“

edini katoliško-konservativni slovenski dnevnik

velja za Ljubljano pri opravništvu ali v „Katol. Bukvarni“ prejemán:

Za celo leto predplačan 12 gl.
„ pol leta 6 „
„ četrt leta 3 „
„ jeden mesec 1 „

Za pošiljanje na dom se računí 10 kr. več na mesec.

Po pošti prejemán za vse avstrijske dežele pa velja:

Za celo leto predplačan 15 gl. — kr.
„ pol leta 8 „ — „
„ četrt leta 4 „ — „
„ jeden mesec 1 „ 40 „

Opravništvo „Slovenca“.

Državni zbor.

Z Dunaja, 29. marca.

Odlikovani ministri.

Vsi tukajšnji listi pretresajo odlikovanje treh ministrov; grof Taaffe je dobil namreč veliki križ Štefanovega reda, Dunajevski veliki križ Leopoldovega reda, Gautsch pa red železne krone prve vrste. Vsi listi to odlikovanje stavljajo v tesno zvezo s parlamentarnimi zadevami, in to je vzrok, da ga tudi jaz omenjam v poročilu iz državnega zbora. Liberalni časnikarji se zlasti radujejo nad odlikovanjem naučnega ministra, kteremu so tudi liberalni poslanci v današnji seji najobilnejše in najpristržnejše čestitali.

„Deutsche Zeitung.“ je nad odlikovanjem dr. pl. Gautschevim celó čisto pozabila denarnega ministra in še le v nekem dostavku na koncu lista omenja, da je bil odlikovan tudi minister Dunajevski. Splošnje sodijo, da to odlikovanje najjasnejše spričuje, da vživa sedanje ministerstvo neomejeno zaupanje vladarjevo in da ga parlamentarni napadi, ki so v zadnjem

času od raznih strani leteli na posamezne ministre, niso omajali. Zlasti pa povdarjajo gledé naučnega ministra Gautscha, da je odlikovanje njegovo nekak odgovor na sklep budgetnega odseka, ki je iz pro-računa izbrisal plačo družega sekejskega načelnika, češ, da mu je hotela desnica s tem dati gorko za-ušnico, da bode pa nasledek nameravanega vdarea povzdignjen je njegovo v baronski stan.

V tem se strinjamo z liberalci, da je odlikovanje ministrov lep dokaz vladarjevega zaupanja do svojih najglavnejših svetovalcev; gledé odlikovanja Gautschevega pa smo drugačnega mnenja, kakor oni. Najnovejše odlikovanje je pred vsem veljalo ministroma, ki imata največ opraviti s ponovitvijo ogerske nagodbe, in kterima se je najbolj zahvaliti, da se dotične obravnave precej gladko vrše. Neko poročilo iz Budapešta naznanja, da je komisija ogerske gospodske zbornice sprejela carino na petrolej tako, kakor je bila po nasvetu Groholskega sklenjena v naši zbornici. S tem sklepom je silno veliko pridobljenega, ker priča, da se je naša vlada v smislu tega sklepa dogovorila z ogersko, in da gledé petroleja pogodbi ne pretí več tista nevarnost, s katero že dolgo kaj radi strašijo liberalni listi. Brez dvoma bode namreč tudi gospodska zbornica ogerska pritrčila predlogu svoje komisije, in soditi smemo, da se mu potem tudi ogerska zbornica ne bode protivila. Umevno je toraj, da je cesar ministroma svoje priznanje za to jako srečno osnovano zadevo razodel s posebno visokim odlikovanjem.

Toda ministerski predsednik grof Taaffe je jako razumen in političen mož; sprevidel je, da bi odlikovanje Dunajevskega med nasprotno stranko zbudilo velik vihar in da bi vsled tega na ministerstvo leteli še hujši napadi kakor doslej, češ, da se čedalje bolj nagiblje k desnici. Da bi se toraj izognil takemu očitaniu, priporočal je poleg Dunajevskega tudi ministra Gautscha v odlikovanje, ter na ta način vstregel nemškim liberalcem, kterih poseben ljubljenek je naučni minister. Da ima odlikovanje Gautschevo nekakov tak pomen, smemo iz tega soditi, da je dobil sicer visok red, kakor se ministru spodobi in s kterim je strinjena pravica do baronata,

da je pa odlikovanje drugih dveh ministrov veliko višje od njegovega, ker je gledé imenitosti Štefanov red prvi, Leopoldov red pa drugi za redom zlatega runa, razun tega pa tudi še veliki križ presega dostojanstvo navadnega viteza prve vrste. Ni mi treba zatrjevati, da ta odlikovanja na razmere med desnico in naučnim ministrom ne bodo nič vplivale, da se bode desnica marveč ravno v tej meri od njega obračala, v kteri ga bode levica proglašala za svojega somišljenega zaveznika.

Kvotna deputacija

danes razglašá svoje poročilo, v kterem naši polovici za skupne stroške naklada 66, ogerskim deželam pa 34 odstotkov. Madjare je dotični sklep naše deputacije jako iznenadil. V nekem telegramu iz Budapešta se trdi, da je v kvotni deputaciji, ki šteje 15 udov, samo 7 poslancev glasovalo za gori omenjene številke, 5 pa jih je glasovalo nasprotno, namreč Plener, Sturm, Poklukar, Kaizl in Mattusch. Odločevali so zastopniki gospodske zbornice, dveh udov ni bilo pri seji, ki bi bila pa glasovala zoper omenjeni sklep, ki je tolikanj vriša napravil na Madjarskem. V tem imajo Madjari prav, da je bil dotični sklep storjen s sedmimi glasovi proti peterim; ako pa temu sklepu odrekajo poseben pomen, in spodbijajo njegovo veljavo, češ, da je bil storjen le po nekem naključju, ker dveh udov ni bilo v seji, ki bi bila z omenjenimi peterimi glasovala zoper predlog in bi bil moral vsled enakega števila 7 glasov na vsaki strani še le predsednik odločevati, ali naj obvelja ali ne, se jako motijo. Dotične seje se res nista vdeležila poslanca Liechtenstein in Lupul, ker sta bila v obrtnijskem odseku, ali ko bi bila prišla v kvotno deputacijo, bi bila glasovala za omenjeni predlog, ki bi bil v tem slučaju obveljal celó z devetimi glasovi proti peterim. Še bolj se pa motijo, ako mislijo, da je omenjenih pet poslancev zarad tega nasproti glasovalo, ker se jim je zdelo preveč, od Madjarov tirjati 34 odstotkov; gori imenovanim se je zdelo 34 odstotkov še premalo; po njihovi misli bi morala Oggerska še več plačevati, in ko bi bili obveljali njihovi predlogi, bi bili go-

LISTEK.

Gledišča solnčna in senčna stran.

(Govoril v „Katoliški družbi“ A. Kalan.)

(Dalje.)

2. Pa ne samo v paganski dóbi, tudi v krščanski dóbi nam priča zgodovina dramatične vednosti, kakega pomena da je gledišče. Kdo namreč je vzbudil to umetnost, katero je za dolgo časa pokopal silni propad antiških narodov in katero je za dolgo časa onemogočilo vsestransko preseljevanje narodov? Ali jej ni uprav cerkev zopet vkresala luči življenja? Kaj pa cerkveni veličastni obredi, ali niso to živi dramatični prizori? In kako mogočno vplivajo v vseh časih ti obredi na človeka: na nesvestnega otroka, pa tudi na učenjaka, ki zvezde prešteva na nebu ali pa močí zemeljske meri v njenem osrčju! In na tej podlagi so se razvile znane v srednjem veku ljudstvom priljubljene igre ob cerkvenih praznikih, ktere se v prvih časih prav

posebno gojili tudi po samostanih. Kdo ne vé, koliko so pozneje v novejem veku v tem oziru storili posebno Jezuitje? Svoje nauke so gojencem pojasnovali in vtrjevali z dramatičnimi igrami, s kterimi so v svoji učiteljski modrosti družili utile dulci. — In še dandanes, ali nimamo še spominkov zato, ki se pa v zadnjih časih poizgubljuje? Komu niso znani koledniki ob novem letu ali ob sv. treh kraljih, ki so v prejšnjih časih predstavljali rojstvo Gospodovo, pastirce, ki ga molijo, tri modre, ki mu darujejo? Tudi sv. Miklavž in njegovi spremljevalci beli in črni od tod izvirajo.

V prvotni celoti se je iz srednjega veka ohranila duhovna igra v Oberammergau, kjer predstavljajo po šegi svojih očetov vsakih deset let trpljenje Gospodovo. Pred malo desetletji so bile te predstave še popolno natorne, brez kake umetnosti, a ravno zarad tega posebno umetne; sedaj pa, kakor se čuje, jih je nekako prevzel moderni gledališčni duh. Zakaj je cerkev zopet obudila dramatično umetnost? Zakaj jo je pestovala po samostanih in med svetom? Zato, ker je vedela, kak vspeh ima ta umetnost s svojim zunanjim bliščem na čutnega človeka, ker ji je bilo na tem, da se ohrani na pravem potu.

Kaj da premore dramatična umetnost na krščanski podlagi, to nam spričujeja ob koncu srednjega veka dva dramatika-velikana: Kalderson in Shakespeare.

Prvi stoji povsod na katoliškem stališču; versko prepričanje veje, kakor prijetna, oživljajoča vonjava po vseh njegovih krasnih delih in moderni kritiki na tem pesniku ne najdejo druge posebne graje, le to jim je smrtni greh, da je dramatik tako tesno-veren. Žalibog, da ne moremo tako pohvalne sodbe izreči tudi o Shakespeare-ju. Ne vé se sicer dobro, ali je bil Shakespeare katolik ali ne; vendar to je gotovo, da se v svojih dramah raje ozira po nazore nazaj v srednji vek, nego k modernim istodobnim dramatikom. Gotovo je sicer, da je mnogo graje vrednega in spolzlega v njegovih delih, kar si lahko razlagamo od tod, da je pisal za dvornike kraljice Elizabete; vendar se je posebno v zadnjem času povdarjalo, da zoper vero nikdar nič ni pisal.

Poleg vseh teh napak in pomanjkljivosti, ki se pa brez škode za njegova dela lahko odstranijo, je vendar Shakespeare v dramatični umetnosti nedosežen velikan, ki nam v svojih umotvorih stavi pred oči resnični svet in življenje človeškega srca: kako

spodje Madjari še malo bolj debelo gledali, kakor sedaj. Kvotna deputacija svoje račune podpira z izkazi raznoterih davčnih prihodkov v preteklih desetih letih, in videli bomo, kako bodo Madjari pobijali veljavnost teh števil.

Vojaške vdove in sirote.

Danes se je pričela posebna razprava zakona gledé preskrbljevanja vojaških vdov in sirot, ki pa le počasi napreduje, ker se od raznih strani predlagajo raznotere spremembe. Dozdaj je obveljal samo dostavek, da se imajo v vrsto oficirskih vdov in sirot vštevati tudi vdove in sirote vojaških duhovnikov, katerim je dovoljena ženitev.

Prihodnja seja bo jutri in na vrsto pride bankina pogodba, ki se je v današnji seji po sklepu gospodske zbornice izročila odseku v pretresanje in poročanje. Odsek bo danes dovršil svojo nalogo in precej jutri poročal ustmeno.

Govor g. poslanca V. Pfeiferja.

Skrbeč za revne žalibog, ne moremo toliko storiti, da bi preskrbeli vse vojaške vdove in sirote ter našim vrlim vojakom za zboljšanje njihovega materialnega stanja le toliko priskočim v pomoč, kolikor dopuščajo meje predložene postavbe; ne storim tega vsled premalega sočutja do vojaškega stanu, marveč z ozirom na žalostni položaj davkoplačevalcev. Ti morajo žrtvovati že toliko premoženja in življenja, da bi ne mogli opravičevati večjih bremenov; in v tem smislu bodem glasoval za postavbo. Brezmerno oboroževanje naših sosednih držav prisililo je tudi našo državo do vojaških priprav, ki so v resnem slučaju potrebne za obrambo naše domovine. S težkim, a vendar požrtvovalnim srcem so narodni zastopniki dovolili 800.000 vojakov, določili število domobrancev do 138.000 mož, podaljšali vojaško dolžnost črne vojske do 42. leta, ter jo naložili tudi onim, ki so že služili kot vojaki. Tako je vse naše moško prebivalstvo, ki more nositi orožje, pripravljeno, da brani domovino — dvakrat britko za one, ki so si z odpustom ustanovili svoj dom. Po širnih avstrijskih pokrajinah je gotovo le malo družin, katerim bi ne bilo treba plačati velikanskega krvnega davka, in za časa vojske izgubi večina družin začasno ali vedno svoje reditelje. Za tem brezkončno rastočim krvnim davkom pride še denarni del. Dovolili smo 12 milijonov za oboroženje domobrancev in črne vojske, za puške repetirke; delegacije so dovolile 52½ milijona kredita, da je armada pripravljena, akoravno nas denarne žrtve po tem potu privedó do skrajne meje. Vedno rastoči razvoj oboroževanja ima še druge neobhodno potrebne posledice, da moramo namreč ob času vojske skrbeti za revne družine onih, ki so poklicani v vojsko.

Prvič je postavba o vojaški taksi dné 13. junija 1880, ki določuje dohodke vojaške takse onemoglim vojakom in potrebnim družinam vojakov, ki so pali v vojski ali pa umrli vsled ran in težav v vojski; drugič je postavni načrt, o katerem se danes posvetujemo in se tiče vojaških vdov in sirot brez ozira na resnično potrebo. Akoravno moramo, kolikor mogoče, skrbeti za vdove in sirote, vendar se je

treba najprvo spomniti onih, ki v resnici potrebujejo pomoči. Po pravilu od 30. septembra 1771 niso dobivale pomoči vdove in sirote, ki so imele lastno premoženje in toliko letnih dohodkov, kolikor bi znašala pravilna pokojnina. Če pa letni dohodki niso znašali polovice pravilne pokojnine, določila se jim je pravilna pokojnina kakor onim, ki so bili brez premoženja; če pa so lastni dohodki dosegli ali celó preseglji polovico pravilne pokojnine, dovolilo se jim je le toliko, da je znesek z lastnimi dohodki dosegel pravilno pokojnino. Pri določevanju normalne pokojnine vdovam in sirotam poizvedovalo se je po lastnem ali podedovanem premoženju do 4. sept. 1850. Od tega časa je poizvedovanje vsled cesarske določbe prenehalo, in sedaj se ravna le po službi in zaslugah moža ali očeta. Če omenim stara določila, po katerih je morala vdova dokazati, da nima premoženja in potrebuje podpore, ne storim tega, da bi jih zopet priporočil, marveč povdarjam, kako natančno so določevali pokojninske dohodke.

Dolžnost je države, da skrbi za svoje zveste služabnike, posebno če so stari in hromi, kakor tudi za njihove vdove in sirote; ravno tako pa mora tudi država skrbeti, da se državni zaklad ne preobloži z vedno rastočimi pokojninami. V tem oziru slišimo v krogih davkoplačevalcev trpke pritožbe, da se večkrat državnemu zakladu nalagajo protipostavne pokojnine za služabnike, ki bi še lahko služili (Res je!) in vlečejo denar, kterege bi morali dobiti vsled telesnih in duševnih napak onemogli ljudje. Večjo previdnost pri pokojninah bi hitro spoznali, ko bi ponehala lahkomišljenost — ktero najdemo le prepogostoma — da je namreč državna vreča le za to, da se izpraznuje, in da se davki — narodovi žulji — noter shranujejo. Davkoplačevalci imajo popolno moralno pravico, moralno dolžnost, da natančno nadzorujejo porabo davkov in tirjajo, da se ne izdaja denar za prezgodne pokojnine.

(Konec prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 30. marca.

Notranje dežele.

Presvitli cesar je zadnjo soboto vsprejel kardinala in pronuncija *Vannutellija* in papeževega gardista grofa *Salmeija*. V ponedeljek so novemu kardinalu čestitali najvišji dostojanstveniki. V imenu cesarja in cesarice mu je čestital generalni adjutant FML. vitez Popp, v imenu cesarjeviča in cesarjevičine se je kardinalu poklonil kamornik princ Ernst Windischgrätz. V imenu nadvojvod in nadvojvodinj so prišli čestitat njihovi pribočniki. — Včeraj je presvitli cesar vsprejel papeževega odposlanca monsr. *Tarnassija*, ki je prosil cesarja v imenu svetega očeta, da bi novoimenovanemu kardinalu postavil na glavo baret, kot znamenje kardinalske časti. — Prihodnjo soboto 2. aprila položi presvitli cesar v dvorni župnijski cerkvi kardinalu *Vannutelliju* baret na glavo po določenem obredu.

V zadnji seji *avstrijske gospodske zbornice* je pri generalni debati o bankinem predlogu rekel grof Leon Thun, da je od l. 1868 naslov „cesarstvo avstrijsko“ odpravljeno na nepravni način. S tem le podpiramo želje ogerskih separatistov, ki

želé le personalno unijo, ob enem je v nevarnosti avstrijska zavest prebivalstva. Sedanja državno-pravna razmera med Avstrijo in Oggersko more biti le začasna. Grof Taaffe mu odgovori: Naslov „Avstro-Oggersko“ je v navadi že 19 let. Če je sedanja razmera le začasna, ker se more z dovoljenjem vseh faktorjev predrugečiti, potem je vse na svetu začasno. Razmera med Avstrijo in Oggersko je konečno določena.

V *poljskem klubu* je izjavil predsednik dr. Groholski, da je ogerska vlada sprejela njegov predlog o carini na petrolej.

Iz *Štezijske* je prišla te dni česka deputacija k cesarju prosit, da se podržavi česka gimnazija v Opavi. Pri avdienci je deputacija razložila cesarju, da ne prosí le iz narodnostih, temveč iz dinastiških in monarhijskih ozirov. Cesar je obljubil, da se hoče o tem posvetovati. Deputacija se je oglasila tudi pri českem klubu, da bi podpiral prošnjo. — Dr. Rieger je obljubil podporo českim poslancev. Deputacija pojde tudi k grofu Taaffe-ju, ministru Gautschu in Dunajevskemu.

Hrvaški deželni zbor je po dolgotrajni debati sprejel srbsko postavbo ter zavrgel vse pristavke, ki jih je stavila opozicija. Eden pristavkov je tirjal, da naj se banu izroči izvršitev postavbe. Predsednik ga ni postavil na dnevni red. Potem se je pričela debata o postavi, ki določuje, da poneha neodvisnost sodnikov. Za postavbo je govoril poročevalec Crnković, proti postavi Majeen, Hinković in Kumičić.

Madjari odločno tirjajo, da jim dežele tostran Litave po novi pogodbi odpusté okoli 2 milijona pri letnih doneskih za skupne potrebe. Do sedaj je med obema državnima polovicama veljala razmera 70 : 30. V prihodnje pa bi Madjari radi v vojaški Granici pobirali davke, naša državna polovica pa naj bi preskrbovala potrebe ob Savi in Donavi. Madiarska gospóda dobro pozna slabo stran Avstrije, dobila bo, kar si želi. In če sedanja vlada ali sedanja večina državnega zbora ne spolni Madjarom želje, dovolila jih bo levica, če pride na krmilo. V takem upanju se naši „najbližji sosedje“ trdo drže svojih zahtev. — Zadnjič smo sporočili, da je poslanec Meszlenyi prašal honvednega ministra Fejervarya: Je li istina, da se je izjavil dijakom, da ne more na merodajnem mestu priporočiti madjarščine za vojaške izpite? Na to interpelacijo je odgovoril minister, da mora vsak častniški kandidat razumeti, in govoriti v nemščini. V skupni vojski je nemški jezik službeni, pri honvedu pa madjarski. Zarad tega morajo hrvatski štabni častniki znati jezik madjarski. On ni imenoval ignorante one, ki ne znajo nemškega jezika. Gledé na ogerske razmere treba je znati poleg materinščine tudi nemščino. Enoletni prostovoljci se prištevajo skupni vojski in v njej morajo doslužiti svoje leto. — Poslaniška zbornica v Peštu je v generalni debati sprejela postavbo za oskrbovanje vojaških vdov in sirot.

Vnanje države.

Ko se je Petrograjski vrhovni poveljnik redarjev, *Gresser*, v nedeljo peljal po mestu s poveljnikom redarjev v Moskvi, generalnim majorjem *Jukovskim*, vstrelila je na-nju neka oseba. Ko so redarji hoteli napadovalca prijeti, pomeri si v glavo in se zgrudi mrtev na tla. Po vnanjem soditi, je napadovalec iz vnanje dežele.

V *Bolgariji* ni vse tako mirno, kakor poročajo vladni časniki. Iskra tli pod pepelom; v vojaških krogih in po deželi med prebivalstvom na tihem vré. Treba je le povoda in prično se novi nemiri. Vlada je zastražila Rodopsko gorovje. Noč in dan so vojaki pripravljene, da odbijejo sovražen napad. Položaj je nevaren, ker hujskajo narod skriti ljudje.

se bori, pada, zmaguje... Njegova dela si zastoj iščejo vrstnikov pred in za seboj, in kažejo, koliko premore dramatična vednost na krščanski podlagi. Zato ga njegov rojak sloveči kardinal Wiseman imenuje največjega pesnika svetá — genij, ki zastoj išče tekmovalcev!

3. Obžalovati meramo, da se je v novem veku polagoma izgubil oživljavači krščanski duh iz dramatične umetnosti in namestu pravih, krščanskih junakov nastopijo po igrah pogosto blazirani moderni — babjaki.

V dokaz temu se ne morem, hvala Bogu, sklicevati na domače, slovensko slovstvo, ker pri nas je ta umetnost še v povojih. — Dovolite mi zato, častita gospóda, da se v dokaz svoji trditvi ozrem k sosedom našim, k Nemcem. Kdo jih ne pozná nemških dramatikov, posebno Göthe-ja in Schiller-ja? Vsaj smo morali njih dela čitati v gimnaziji in imena njih umotvorov ubijati si v glavo. — Tu pa izgine iz dramatik, kar je pozitivno, versko. Antika in natora, tema vzoroma sledita ta dva dramatika in številni nju posnemalci-pritlikovci. „Die Botschaft hör' ich wol, allein mir fehlt der Glaube“, tako pravi Göthe-jev Faust v njegovem

imenu. Pa vendar, kakor je nekđaj prerok Balaam hotel preklinjati, pa je blagoslovljal, tako tudi Göthe proti svoji volji spričuje, da krščanski duh vse drugo presega. Kjer se namreč drži Göthe, če tudi ne vedoč, krščanskih načel, tam so njegovi umotvori nedosegljivi; kdo se tu ne zmisli na prvi del Faust-a ali na krasne, nedosežene lirične pesmice?

Leta 1784 je petindvajsetletni Schiller, poln mladeniškega ognja pisal hvalnico dramatični umetnosti in gledišču. Spis ima naslov: „Die Schaubühne, als moralische Anstalt betrachtet“. Tu nam razjasnuje, kako važnega pomena da je gledišče za človeštvo. Če tudi si on v svojih delih pogosto ni bil svest tega pomena, vendar v tej razpravi ga dobro označi. Gledišče, pravi, je šola, kjer se človek uči praktične modrosti in javnega življenja; ono je idejalni trg življenja, kjer mogočni svetá slišijo resnico in kjer vidijo v pravi podobi človeka, ki ga sicer v življenji redko srečujejo. V gledišči nam odséva svetovna zgodovina, kakor iz ogledala; v gledišči naj si človek, kakor v moralnem zavodu, vtrjuje npravno življenje; gledišče podpira vero in krepi in moč daje postavam! — Zares to je vzvišen namen, ki ga ima gledišče; ako bi ta namen iz-

vrševalo, vsak spozná, kolikega pomena da bi bilo za človeško družbo. Gledišče naj bi bilo po svojem namenu svetišče, kjer bi pričujoče sramožljiva muza vedrila ali pa pretresala, vselej pa s tem podučevala in v nemala za dobro.

In zgodovina dramatične umetnosti, kakor smo videli, nam spričuje, da si je bilo v starem in krščanskem veku človeštvo svesto te lepe naloge. Gledišče je toraj samo na sebi dobra naprava, človeku v korist in veselje, toraj je napačno kar a priori zavreči gledišče in glediščne igre. Ne, ampak delati je na to, da gledišče zares spolnuje svoj namen, da dviga človeka z lepim k dobremu in mu pomore, da se dvigne človek do — najboljšega, do Boga, ki je vse, tudi umetnosti, toraj tudi dramatično umetnost, vstvaril v svojo slavo.

In to ravno, da ima gledišče tako vzvišeno nalogo in da je to svojo nalogo ob svojem času tudi izpolnovalo, to je gledišča solnčna stran!

(Dalje prih.)

Mnogo se piše in bere o cerkvenem predlogu v nemškem parlamentu. In tudi ni čuda, kajti predlog je velikanskega pomena za nemške katolike. Toliko let je Bismark zatiral katoličanstvo v Nemčiji, a kar naenkrat vstane v gospodski zbornici ter reče pomenljive besede: „Papež in cesar imata enako korist, da podpirata avtoriteto in se protivita pogubljenim nameram socializma. Če sta edina papež in cesar, potem mirno lahko pričakujemo daljnih bojev“. — Sprva sicer Bismark ni hotel pritrčiti vsem pristavkom škofa Koppa, ker si je mislil, da bodo v Rimu in nemški katoliki le z malim zadovoljni. Vendar v zadnjem trenutku Bismark ni mogel pokopati cerkvenega predloga, ker ta mu je sredstvo do drugih namenov, akoravno ministri sami v tem oziru niso edini. Predlog pride v posvetovanje v zbornici poslancev še le po Velikonoči. Kakor se je msgr. Galimberti izjavil proti dopisniku „Köl. Ztg.“, je cerkven predlog velik korak do miru med cerkvijo in Prusijo. Kulturni boj pač ponehuje, a slavospev o miru, ki se je pretekle štirinajst dni tako lepo glasilo, je postal nekoliko hrpav. Izjemne postavbe za Alzacijo in Loreno bodo še ta teden proglašene. Alzačani niso volili v pruskem smislu, zato se bode imeli pokoriti; izjemne postavbe jih bodo že zmordile! Ako bodo francoski listi to grajali, odgovarjali bodo pikro nemški listi. Tako povoda preprirom ne bode primanjkovalo. Nemški cesar je te dni nekoliko obolel, sedaj pa pravijo, da mu je zopet bolje.

Med rumunsko vlado in sv. stolom vrše se pogajanja, da bi Rumunijo zastopal poslanik pri sv. očetu. Ti dogovori so se pričeli, ker je sedanja rumunska vlada prijazna katolikom. Sicer se mora katoličanstvo boriti še z mnogimi ovirami, vendar vživa državno prostost. Sedanji nadškof v Bukareštu, monsgr. Palma, si posebno prizadeva, da bi sezidal primerno semenišče poslopje. V sedanjem semenišči se je izšlo 25 duhovnikov; sedaj ima 36 gojencev, od teh 23 Avstrijcev; poslopje stoji dve uri od mesta. Tudi na Sedmograškem se Rumunci spreobračajo k pravi veri. V Szeku je vsa občina z duhovnikom pristopila iz razkolništva k uniji.

V Bruselji je bil meeting. Sešlo se je do tisoč ljudi, med njimi je bilo mnogo senatorjev. Soglasno so sklenili, da pošljejo prošnjo do obeh zbornic za pomilostenje vseh onih, ktere so pripravili pri delavskih nemirih.

Položaj v srednji Aziji jako vznemirja Angleže. Dobro namreč vedó, da morajo v vsakem slučaju v Afganistanu le zgubiti in ničesa si pridobiti. Angleži so tukaj občutljivi, kakor hitro se Rusi ganejo ob njihovi meji. Prepričani so namreč, da jim je Rusija v Aziji vedno nasprotna in da si pridobiva vedno več tál. Kedar nastane kako gibanje, že so Rusi krivi temu, češ: „is fecit, cui prodest“. (Tisti je storil, komur koristi kaj.) Angleži imajo močne posadke ob meji, da opazujejo vse dogodjaje v Heratu in ob perziški meji.

Izvirni dopisi.

Iz Novomeške okolice, 29. marca. (O pijančevanju in o družbi treznosti.) Ako je bil kateri pastirski list sad splošne želje in splošne potrebe, se more gotovo to reči o zadnji okrožnici, v kateri so višji pastir povzdignili glas zoper pijančevanje.

V resnici, pijančevanje je splošna bolezen našega ljudstva, to je rak, ki razjeda narod ne samo na Gorenjskem, ampak sploh v vsi deželi. Razložek je le ta, da pije Gorenjec žganje in si z njim mori svojega duha in svoje telo, pri nas pa napravlja nezmerno uživanje vina enako gorjé, le s tem razložkom, da nekoliko počasneje pripelje do istih nasledkov. Pa tudi na vinorodnem Dolenjskem dobiva žganje vedno več tál, kar najbolje vé oni trgovec v bližnjem mestu, pri katerem imajo bližnji in daljni šnopšarji svoj stalni shod in zbor. Še celó taki, ki imajo polne sode vina — in ne slabega — iščejo mamila v šnopsu. Znana mi je vas, ki je krog in krog na tri strani obdana z vinogradi.

Ako je le kolikanj letine, ljudem ne manjka vina in sicer dobrega. Ali glej jih trezne in varčne vaščane! Komaj spravijo jeseni mošt v sode, zdaj se pa začne pijančevanje, da je groza. Komu je mar delo, ko je tako prijetno posedati po hramih in zidanicah! Zjutraj se zberó možje, gredó v goro; so tam, ko je poldne, so tam, ko se mračí. Ko je že popolnoma noč, se še le svedrajo z gore navzdol in gredó med neotesanim razgrajanjem kam, morda domu? Kaj še, v šnopsarijo!! Žalibog da je tako! V vasi, kjer ima vsak gospodar več ali manj vinograda, kjer je vino tako ceno, pa šnopsarija!

Žalibog da je tako. In kako dobro se počuti njen lastnik in kako veljavo ima pri vseh vaščanih! Pa kaj bi je ne imel, ko šteje vse gospodarje z unajnega med svoje goste in teh gostov ni

ravno malo, ker je vas velika. Res je, da ne stóči po dnevu tako veliko, ali je pa večer in noč toliko rodovitneja zanj, ko se zbere toliko pivcev, da je soba natlačena. In vsi ti si privezujejo dušo s pijačo, ki je sestavljena s špiritom in vodo.

To traja pozno v noč in večkrat pride pijanec domu še le — drugi dan, ko je že odbila ura polnoči. Ali kaj se hoče; sinoči sem se ga bil malo nalezal, si misli junak prejšnjega dneva in noči, in kdo vé, ali sem hram dobro zaprl. Kaj, ko bi ga v pijanosti odprtega pustil! Treba je iti v goro pogledat. Tam dobi zopet tovariše in družbo in tudi ta dan se končá, kakor včerajšnji. Tako je življenje v tem vinorodnem kraju in bližnji okolici v jeseni in večkrat tudi po zimi, dokler se sod do malega ne izprazni.

Ko je pa treba plačati davke, tū pa manjka denarja in treba je vzeti na posodo, in ko se začne delo v gori, treba je dati delavcem vina, a bi ga dal, ko bi ga imel.

Ali pri nekterih že pri prvem okopavanji ni vina, pri drugem pa že večinoma nikjer ne, treba je toraj vina kupiti, ali v tem času je že vino drago. Kaj je storiti? Ne boj se dragi bralec, naši vinogradniki se malo menijo za to skrb. Kupijo špirita, pomešajo z vodo in delavci niso brez pijače.

Da, še bolj veseli so in bolj korajžni in pa prej pijani za manjše denarce. Tako je življenje v vinorodnem kraju! Tako nabira pijanost svoje vojake, na ta način zaide in se pogrezne človek v ostudno pregreho, da tako rekoč sam ne vé kedaj. Samo ob sebi se ume, da ni povsod tako. V resnici, družba treznosti je potrebna tudi nam Dolenjcem, ker pijanost nima v popolni oblasti samo omenjene vasi in njene okolice, ampak gospodarji krog in krog: tukaj bolj, tam nekoliko menj, in svoje žrtve tirja povsod, kamor stopi s svojo osedepolno nogo.

Bog blagoslovi omenjeno družbo tudi med nami Dolenjci in v marsikteri hiši bo vladal mir in blagoslov božji, kjer vlada zdaj le kletev, sovraštvo in nečistost, marsikteri otroci bodo molili za svoje starše, ko bi jih sicer kot zapravljivce kleli in marsiktera družina bo v zadovoljnosti hvalila Boga, ko bi sicer z beraško palico v roki hodila od hiše do hiše, ne vedoč za svojo lastno hišo, kjer bi si iskala zavetja v mrazu in starosti.

Bog blagoslovi družbo treznosti med nami Dolenjci!

Iz Vipave, 28. marca. (Veselica v korist ustanovi Erjavčevi. — Vreme.) Včerajšna veselica v korist ustanovi Erjavčevi sme se imenovati sijajna v vsakem oziru. Kolikor sem poizvedel, v Vipavskem trgu še ni bilo tako lepe. V čitalnični dvorani, ktera je bila okrašena z lepo sliko pokojnega nepozabljivega pisatelja, zbralo se je obilno odličnega občinstva ne samo iz našega trga, ampak tudi iz sosednjih vasi. Prišlo je mnogo gostov tudi iz Goriškega, posebno iz bližnje Ajdovščine. Z vspehom smemo biti zadovoljni, kajti nabralo se je za ustanovo Erjavčevo 71 gold., kteri so se takoj odposlali dotičnemu odboru v Gorico.

Vršilo se je vse po sporedu, kakor je bilo naznanjeno. Najpoprej govoril je v slavo pokojnemu Erjavcu g. sodnijski pristav Kobler prav dovršeno, kar se mu je z obilnim ploskanjem tudi priznalo. Globok vtis naredile so njegove s pravo vnemo izgovarjane besede na občinstvo. Precej nato sledila je kantata. Pelo jo je kaci 16 pevcev pod vodstvom neutrudljivega pevovodje g. učitelja A. Lavrenčiča tako izvrstno, da so žéli obilno pohvale.

Kaj pa hočem sporočati o igri „Mlinar in njegova hči“? To je prva žaloigra, ki se je igrala na odru Vipavske čitalnice. Že to je veliko, da se je težka igra igrala na tako majhnem odru, kakor ga imamo tukaj. Velika zasluga za to gré najpoprej čitalničnemu tajniku, g. A. Pernetu, ki je moral premagati ne majhne zapreke, da se je igra spravila na oder. Vsa čast mu toraj, da je v kratkem času preskrbel potrebne kulise, da se je igra zamogla dostojno vršiti.

Kakor sem Vam poročal zadnjič, imeli smo tudi tukaj pred 14 dnevi tako silno burjo in toliko snega, da najstarejši ljudje kaj tacega ne pomnijo. En cel teden nismo dobili Dunajske pošte, in v celem tednu le enkrat iz Ljubljane. Hodili smo vedno v čitalnico popraševati po pošti, ali od 13. do 20. marca prišli ste samo dve številki „Slovenca“ in „Naroda“. Še le 20. marca popoldne dobili smo zaostale časnike. To nenavadno vreme bo treba dobro zabiležiti. Ta rod znabiti ne včaka več na Vipavskem enacega ob tem času. Nek mož, kteri je star že čez 90 let, rekel

mi je, da se spominja še iz otročjih let, da je o sv. treh kraljih tako zeló medlo, kakor sedaj, vendar toliko snega se on še ne spominja. V vinogradih menda nenavadno vreme ni nič škodovalo, ker je za snegom nastopilo precej južno vreme in je nato deževalo cel teden. Dež je spravil precej snega, vendar so še sedaj več ko meter visoki zametje na posameznih krajih. Gotovo nam pa tudi še ostali sneg v kratkem spravi solnce, ki nam je začelo zopet sijati prav gorko. Če bo to vreme kaj časa ostalo, začele bodo v nekterih dneh cveteti češnje. Mandelni cveteli so že pred snegom, vendar menim, da letos ne bo tukaj nobenega mandelna, ker jih je ravno v najlepšem cvetju zasačil siloviti metež.

Iz Rovte, 26. marca. Na Petkovec (Rovte) pasel je nek pastir 13. t. m. 12 ovac. Vsled silne burje iskale so si ovce zavetja in pastir, jih je popolnoma zgrešil. Prišel je mrak. Pastir po dolgem iskanji teh živali, vrniti se je moral domu brez čredice. A drugi in tretji dan, vže v velikem snegu, iskali so še tudi sosedje omenjene ovce. Še le v petek 18. t. m. najdel jih je nek faute, ko je pol ure od tod svojo živino gnal napajat. Bile so v nekem leševem grmovju vse okoli zametene in prestradane. Gnal jih je gospodarju pravemu nazaj, a samo devet, tri so poginile.

Domače novice.

(Nadvojvoda Viljem) je včera zvečer povabil k obedu več odličnih oseb, med njimi deželnega predsednika barona Winklerja, FML. viteza Keila, deželnega glavarja grofa Thurna in župana Grassellija.

(Nj. ces. visokost cesarjevič Rudolf) in njegova visoka soproga nadvojvodinja Štefanija bivata v Opatiji. Zadnje soboto in nedeljo sta bila navzoča pri koncertu v hotelu „Stephanie“. V ponedeljek sta visoka gosta naredila izlet na otok Čres. Pripeljala sta se zjutraj na torpedni ladiji „Adler“ in takoj šla na višavo Osor. Pozdravljala ju je velika množica ljudi. Na višavi se je dal cesarjevič v sredi kmetov fotografirati. Popoldne si je cesarjevič ogledal v Kavaneli muzej in se nato navdušeno pozdravljen vrnil v Opatijo.

(Naslednji gg. bogoslovci) tretjega leta odločeni so letos biti posvečeni v mašnike (presbyterje): Gabrič Anton iz Leskoveca, Krainer Anton iz Stare cerkve na Kočevskem, Müller Janez iz Žabnice, Pavlin Franc iz Smednika, Perné Franc iz Trstenika, Pokorn Franc iz Škofje Loke.

(Dr. Jožef Kahn, knez in škof Krški), je bil v nedeljo 27. t. m. slovesno umeščen. Iz cerkve sv. Duha je šel spreved (navzoči so bili duhovščina, šole, družbe in mnogo občinstva) v stolno cerkev. Tam so pričakovali spreveda deželni predsednik in načelniki civilnih in vojaških oblasti.

(Vodovodni odsek) je v predvčerajšnji seji sklenil, da izroči izdelati načrt za vodovod inženjerju v Mannheimu, g. Smerekarju.

(Odvetniški izpit) dovršil je v Trstu gosp. dr. Franjo Stor 28. t. m. z odliko, in odpre svojo pisarno v Ljubljani.

(Slovensko delavsko pevsko društvo „Slavec“) omisli si letos dragoceno zastavo. Za zastavo je g. Zeplichal narisal dva vrlo lepa načrta.

(V Šiški) se je obesil delavec bojda vsled žalostnih družinskih razmer.

(Generalmajor pl. Albori) se je v ponedeljek poslovil od Zagreba, odhajajoč na svojo novo mesto v Levov. Na kolodvor ga je spremil FZM. Ramberg z vsemi častniki, župan Zagrebški Bodovinac in mnogo odličnih meščanov. Pri odhodu vlaka klicalo mu je občinstvo navdušeno „živio!“ Pl. Albori je bil v Zagrebu jako priljubljen.

(Osobne vesti.) Vodja deželne norišnice na Dunaji g. dr. Moric Gauster dobil je naslov vladnega svetnika. Služboval je dalje časa kot c. kr. okrajni sodnik v Kamniku ter bil ondi vsled mnogih zaslug imenovan častnim meščanom. — C. kr. deželna nadsodnija v Gradcu je imenovala pravnega praktikanta pri okrožni sodnji v Celji gosp. viteza Falkeja pl. Lilienstein-a avskultantom za Štajarsko. — Gosp. Anton Förster ml., ki je sodeloval pri koncertu na korist „Narodnemu domu“ s svetovnoznanim umetnikom Ondříčkom, odpelje se v kratkem v Lipsko nadaljevati svoje umetniške študije. Daroval je tudi dvajset goldinarjev za „Narodni dom“.

